(సద్గురు శ్రీ నాన్నగారి అనుగ్రహభాషణములు, 12-9-99, పాలకొల్లు)

ప్రియమైన ఆత్మబంధువుల్లారా,

ప్రాణంతో తిరిగే ప్రతీశరీరం మరణిస్తుంది. అలాగే మనశరీరాలు అన్నీ మరణిస్తాయి. పుట్టుక చావుతో అంతమవుతుంది. ఈ శరీరాన్ని దహనం చేస్తారు. అక్కడితో శరీర యాత్ర ముగుస్తుంది. ఈ శరీరం నాది అనేవాడు జీవుడు లోపల ఉన్నాడు కదా. శరీరాన్ని విడిచిపెట్టాక జీవుడు ప్రయాణం చేస్తాడు. మనం హైదరాబాద్ ఫలానా ట్రైనులో వస్తున్నాము అని లెటరువ్రాస్తే మన బంధువులు, స్నేహితులు స్టేషన్‌కు వచ్చి రిసీవ్ చేసుకొంటారు. మరి శరీరాన్ని విడిచిపెట్టాక ప్రయాణం చేసే జీవుడిని ఎవరు రిసీవ్ చేసుకొంటారు? మమ్మల్ని రిసీవ్ చేసుకోండి అని చెపితే రిసీవ్ చేసుకొనేవారు ఎవరైనా ఉన్నారా? లేరు అని అనుకోవద్దు ఉన్నారు ఎవరు అంటే ఈ శరీరం భూమిమీద ఉండగా మనం చేసిన మంచిపనులు, మాట్లాడిన మంచి మాటలు శరీరం మరణించాక జీవుడిని రిసీవ్ చేసుకొని చీకటిమార్గంలో కాకుండా వెలుగు మార్గంలో మంచిలోకాలకు తీసుకొని వెళతాయి. ఆ మంచిపనుల యొక్క ఫలితం ఉన్నంతకాలం అక్కడఉంటాము. మనం చేసిన మంచి పనులు, మాట్లాడిన మంచి మాటలు, మన మెదడులోనికి వచ్చే మంచిఆలోచనలు వృధాపోతాయి అనుకోవద్దు. ఈ శరీరం మరణించాక జీవుడిని అవిదగ్గర ఉండి తీసుకొని వెళతాయి. మనం మరణం అంటే కంగారు పడతాము కాని మనం మంచిపనులు చేసిఉంటే కంగారుపడనక్కరలేదు. ఎందుచేతనంటే అవే మన జీవుడికి దగ్గర ఉండి దారి చూపిస్తాయి. మరణం యొక్క వాస్తవ రూపం తెలిసే కొలది మరణం అంటే భయం పోతుంది.

మనందరము గుడికి వెళుతున్నాము. గుడిలో ఉన్న దేవుని చూస్తున్నాము. గుడిలో ఉన్న దేవుడిని చూడటం మంచిదే. గుడిలో ఉన్నదేవుడిని చూడటం వలన మరణించటం పుట్టటం ఈ రాకలుపోకలు ఇవి అన్నీ ఆగిపోవు. ఈ ప్రయాణాలు ఎప్పడు ఆగిపోతాయి అంటే, నీ కడసారి జన్మ ఎప్పడు అంటే నీ హృదయంలో ఉన్న దేవుడిని చూడాలి. గుడికి వెళతారు, దేవుని చూస్తారు. మాకు శాంతి లేదు, సుఖం లేదు అంటారు. గుడిలో ఉన్న దేవుని చూడటం వలన మీకు శాంతి కలుగదు. హృదయంలో ఉన్న దేవుడిని చూస్తే మనకు పరిమితులు లేని సుఖం, శాంతి కలుగుతుంది. అప్పడు స్వర్గానికి వెళ్ళాలి, ఈ లోకానికి వెళ్ళాలి, ఆలోకానికి వెళ్ళాలి అనే సంకల్పమే ఉండదు.

మనలను ఎవరైన పొగిడితే పొంగిపోతాము, ఎవరైనా విమర్శిస్తే కృంగిపోతాము. అదీ తట్టుకోలేము, ఇదీ తట్టుకోలేము. సుఖం వచ్చినా తట్టుకోలేము. దుఃఖం వచ్చినా తట్టుకోలేము.

తిలక్ గారు చాలా సమానంగా ఉండేవారట. ఆయన గురించి ఒక సంఘటన చెపుతారు. తిలక్ గారు ఒకరోజు టీ త్రాగుతూ పేపరు చదువుతున్నారట. వారి మనవలు బిస్కట్లు తింటూ టీ త్రాగుతున్నారట. మీరు ఏమి చేస్తున్నారు అని తిలక్ గారు మనవలను అడిగారట. మేము బిస్కట్లు తింటూ టీ త్రాగుతున్నాము అని చెప్పారట. మరి నేనేమి తింటున్నాను అని అడిగారట. మీరు ఏమీ తినటం లేదు టీ త్రాగుతున్నారు అన్నారట. అప్పుడు తిలక్ గారు చెప్పారట ఈ పేపరు అంతా నన్ను తిడుతూ వ్రాసారు. మీరు బిస్కట్లు తింటూ టీ త్రాగుతున్నారు నేను తిట్లు తింటూ టీ త్రాగుతున్నాను. అదే తేడా మీరు బిస్కట్లు తింటున్నారు, నేను తిట్లు తింటున్నాను అని చెప్పారట, ఇది ఎందుకు చెపుతున్నాము అంటే అప్పుడుకూడా ఆయన మొఖంలో వికారం కనబడలేదు. ఆ స్థాయిని కనుక మనం సంపాదిస్తే ఇంక రాకపోక ఉండదు. ఈ శరీరం పడిపోయినప్పుడే మోక్షస్థితిని అందుకొంటాము. అప్పుడు వాడికి శరీరం ఉన్నా, శరీరం లేకపోయినా ఒక్కటే. ఈ లోకం కనిపించిన కనిపించకపోయినా ఒక్కటే, నేను ఉన్నాను అన్న సంగతి వాడికి తెలుస్తూ ఉంటుంది, ఉండటం అనేది వాడికి అనుభవం అవుతూ ఉంటుంది. లోపలఉన్న శాంతి, సుఖం వాడికి ఎంత అనుభవంలోనికి వస్తుంది అంటే వాడి మనస్సు చెదరమంటే చెదరదు, ఇంద్రియాలు కదలమంటే కదలవు. అటువంటి ఉన్నతమైన ఉదాత్తమైన స్థితిని ఆ జీవుడు అందుకొంటాడు. ఆ స్థితిని అందుకొనే వరకూ మనకు జన్మించటం, మరణించటం జరిగిపోతూ ఉంటాయి. మనం చేసే పూజలు, జపాలు, ధ్యానాలు ఆ స్థితిని పొందటం కోసమే.

మనకు, లోకానికి ఆధారంగా ఏ వస్తువు అయితే ఉందో అదే చైతన్యం, వాడే నారాయణుడు. మనం లోకాన్ని చూస్తున్నాము గాని లోకానికి ఆధారంగా ఉన్న వస్తువును చూడటం లేదు. దానికి మోహమే కారణం. ఈ లోకాన్ని ఎంజాయ్ చేయాలనే భోగబుద్ధి ఉన్నంతకాలం మనకు ఆత్మబుద్ధి కలుగదు. కొంతమంది 100 సంవత్సరాలు వచ్చినా లోకాన్ని మామిడిటెంకను నాకినట్లు నాకుతూ ఉంటారు. 100 సంవత్సరాలు జీవించాము ఇప్పటికైనా మనస్సును లోపలకు తోలుకొని వెళదాము అనేటువంటి వైరాగ్యం, అభ్యాసం ఉండదు. మనం ఏ గురువును ఆశ్రయించినా, ఏ సాంప్రదాయంలో ప్రయాణించినా ప్రకృతిగుణాలు దాటకుండా మనకు ఆత్మజ్ఞానం కలుగదు. అంతవరకు మనకు ఏజన్మకు ఆజన్మ శవబుద్ధి ఉంటుంది కాని శివబుద్ధి కలుగదు. మాటకంటే మౌనం గొప్పది. మౌనం యొక్క శక్తి హృదయం యొక్క లోయలలోనికి నిన్ను గెంటుకొనిపోతుంది. మహాత్ముల యొక్క మౌనం వలన వారు చూడటం వలన, వారి గాలి సోకటం వలన మన హృదయంలో ఉన్న వస్తువు మన సహస్రారంలో ఒక్కసారి తళుక్కున

మెరియవచ్చు. అది కలగటానికి వారి వైబ్రేషన్స్ కారణం. ఆ స్థితి మనకు కలగాలంటే వారి అనుగ్రహానికి పాత్రులు అవ్వాలంటే శాస్త్రాన్ని అధ్యయనం చేయాలి, పెద్దలను సేవించాలి, మనం చేయగలగిన మంచిపనులు చేయాలి, ఎంతో కొంత సాధన చేయాలి. ఎదుటి వారి సుఖం కోసం శాంతికోసం, ఆనందంకోసం మనం పనిచేస్తూ ఉంటే సుఖం, ఆనందం, శాంతి మనం కోరకుండానే మనకు వస్తాయి. నీ హృదయంలో ఉన్న వస్తువు ఏ విద్యవలన నీకు తెలుస్తుందో అదే నిజమైనవిద్య, అదే ఆత్మవిద్య, అదే రాజవిద్య. ఆత్మవిద్య తప్పించి మిగిలిన విద్యలు అన్నీ దొమ్మరవిద్యలు, వేశ్యవిద్యలు అన్నాడు యోగి వేమన. ఆ పని చేస్తే ఆ పుణ్యం వస్తుంది, ఈ పూజ చేస్తే స్వర్గానికి వెళతావు అని చెప్పే విద్యలు అన్నీ వేశ్యవిద్యలే.

భౌతిక దృష్టితో మన క్షేమం కోరి ఎవరైన పనిచేస్తూ ఉంటే వారినే మనం మర్చిపోతున్నాము. మనం గుణవంతులము ఎలా అవుతాము. మనం గుణవంతులము కాదు అని అర్థమవుతోంది కదా, లోకానికి సంబంధించిన మంచినే మర్చిపోయేటప్పడు లోపలఉన్న ఉత్తమవస్తువు, ఉదాత్తమైనవస్తువు, మరణంలేని వస్తువు నీకు ఎలా అందుతుంది. నీవు గుణవంతుడివి అయితే కదా అది నీకు అందేది. నీవు గుణవంతుడివి కానప్పడు, నీ బుద్ధిని సమానంగా ఉంచుకొనే శక్తి నీకు లేనప్పడు లోపలఉన్న వస్తువు నీకు ఎలా అందుతుంది. కొంతమందికి స్నేహం ఉంటుంది. ఇప్పడు మొదలుపెడితే వారం తిరిగేటప్పటికి ఆ స్నేహం ఊడిపోతుంది. అలా కాదు. కలకాలం ఆ స్నేహం ఉంది అంటే ప్రాణం పోయేవరకు ఆ స్నేహం నిలబడింది అంటే పూర్వజన్మలో అనుబంధం ఉండి ఉండాలి. అనుబంధం లేకపోతే ఆ స్నేహం చిరకాలం, కలకాలం నిలబడదు. నీ మీద నాకు ప్రేమ ఉన్నా, నామీద నీకు ప్రేమ ఉన్నా అది జన్మాంతర అనుబంధం. జన్మాంతరంలో అనుబంధం ఉంటే ఒకరి పొరపాటును మరొకరు మన్నించుకొంటారు. జన్మాంతరంలో అనుబందం లేకపోతే ఒకరిపొరపాటును ఒకరు పెద్దది చేసుకొని వీధిలో పడతారు. జన్మాంతర అనుబంధం ఉంటే కదా స్నేహం స్మశానానికి వెళ్ళేవరకు నిలబడేది అని కాళిదాసు చెప్పాడు. రమణమహర్షి గారికి నాకు ఉన్న అనుబంధం ఏమిటి అంటే ఆయన పుస్తకాలు నేను చదువలేదు, ఆయన గురించి ఎవరైనా చెపుతూ ఉంటే నేను వినలేదు. ఆధ్యాత్మికంగా అభివృద్ధిలోనికి రావాలనే కాంక్షలేదు, ఆయన ఎవరో నాకు తెలియదు. ఆయన ఎవరో నాకు తెలియకుండానే జన్మాంతర అనుబంధాన్ని బట్టి ఎంతో కొంత ఆధ్యాత్మిక అభివృద్ధిని ప్రసాదించాడు. అది పూర్వజన్మ అనుబంధం. రమణమహర్షి గారితో నాకు ఉన్న అనుబంధం జన్మాంతర అనుబంధం. అది నేను మనస్సుతో ఆలోచించుకొని, బుద్ధితో నిర్ణయించుకొన్నది కాదు. ఒకవేళ మీరందరు రమణమహర్షిని తిట్టినా నాకు రవ్వంత, ముల్లంత

ఆయన మీద ఇష్టంపోదు. ఎందుచేతనంటే అది మనస్సుతోను, బుద్ధితోను నిర్ణయించుకొన్నది కాదు. నీకు ఆత్మజ్ఞానం కలగటం కోసం అందరి దేవతల అనుగ్రహం అక్కరలేదు, అందరి యోగుల అనుగ్రహం అక్కరలేదు. ఆత్మజ్ఞానం కలగటం కోసం అందరి అనుగ్రహం పనేలేదు. ఏదో ఒక యోగి యొక్క, గురువు యొక్క అనుగ్రహం చాలు.

కొంతమంది దేనిని చూస్తే దానికి ఆకర్షించబడతారు. ఏ పరిసరాలలో ఉన్నారో ఆ పరిసరాల ప్రభావం అంతా వారి బ్రెయిన్ మీదపడుతూ ఉంటుంది. పరిసరాల ప్రభావానికి లోనుఅయ్యే మనుషులకు మాత్రం ఈశ్వరానుగ్రహం ఎలా ఉంటుందో అర్థంకాదు. పరిసరాల ప్రభావానికి లోను కాకుండా ఎప్పటికప్పుడు వారి బ్రెయిన్‌ను సమానంగా ఉంచుకొన్నవాడికి మాత్రమే అనుగ్రహం గుర్తులు తెలుస్తూ ఉంటాయి. చాడ్విక్ భగవాన్ ఉన్నప్పుడు ఆయనతో ఆశ్రమంలో ఉన్నారు. భగవాన్ శరీరం విడిచిపెట్టిన తరువాత సడన్‌గా ఆయనకు వారి దేశం గుర్తుకు వచ్చింది. భగవాన్ శరీరం విడిచిపెట్టిన తరువాత ఇక్కడ మనకు పని ఏముంది? మనం ఎవరికోసమైతే వచ్చామో వారి దేహం ఇక్కడలేదు. ఇంక ఈ దేశంతో మనకు పనిలేదు అనుకున్నాడు. ఇంగ్లండ్ వెళ్ళటానికి టికెట్ కొనుక్కున్నాడు. అన్నీ సర్దుకొని విమానం ఎక్కటానికి అరుణాచలం నుండి బయలుదేరి బొంబాయి వెళ్ళాడు. ఇండియా విడిచిపెట్టి ఇంగ్లండ్ వెళ్ళటానికి విమానం ఎక్కటం కోసం సిద్ధంగా ఉన్నాడు. మనం ఎక్కడికి వెళ్ళపోతున్నాము. మన భగవాన్‌ను విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోతున్నాము, డివైన్ ప్రెజెన్స్‌ను విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోతున్నాము అని ఏదో సడన్‌గా జన్మాంతర స్మృతి వచ్చింది. టికెట్ కేన్సిల్ చేసుకొన్నాడు వెంటనే తిరిగి అరుణాచలం తిరిగి వచ్చేసాడు. అది జన్మాంతర అనుబంధం. ఏ శక్తి అతనిని ఆపుచేసింది. ఏశక్తి అయితే అతనిని ఇంగ్లండ్ నుండి అరుణాచలం తీసుకొని వచ్చిందో ఆ శక్తే ఇప్పుడు అరుణాచలం నుండి ఇంగ్లండ్ వెళ్ళకుండా ఆపుచేసింది. జన్మాంతర అనుబంధం అంటే అలా ఉంటుంది అని చెప్పటానికి చెపుతున్నాను. గురువు శరీరం పడిపోయిన తరువాత కూడా గురువుతో అనుబంధం మనకు తెగదు. తెంపుకొందామన్నా అది తెగదు. గురువు అంటే శరీరం కాదు. గురువు శరీరం ఉన్నా, శరీరం పడిపోయినా గురువు అనుగ్రహం ఎప్పుడూ ఉంటుంది. గురువు అనుగ్రహం వచ్చి ఒక్కసారి నిన్నుతాకినప్పుడు భౌతికమైన బంధాలు అన్నీ తెగిపోతాయి. శరీరం ఉండగానే నేను శరీరమాత్రుడను కాదు అనే బుద్ధి నీకు కలుగుతుంది.

తిలక్ గారికి స్వరాజ్యం అంటే చాలా ఇష్టం. స్వరాజ్యం నా జన్మహక్కు దానిని పొందుతాను అని చెప్పేవారు. ఆయన మరణసమయంలో మీరు ఏమి తీసుకొంటారు, ఏమి కావాలి అని అడిగితే స్వరాజ్యం, స్వరాజ్యం అని చెప్పారట. ఆయన దేశభక్తి చూడండి. తిలక్ స్వరాజ్యం నా

జన్మహక్కు అని చెప్పారు. కాని మనం ఏమి అనాలి అంటే ఆత్మజ్ఞానం సంపాదించటం నా జన్మహక్కు అని చెప్పాలి. ఎంతో కొంత కృషి చేస్తే ఒకరోజు వెనుకోముందో తప్పనిసరిగా అది పొంది తీరుతాము. ప్రతి వాడికి వాడి దేహం అంటే వాడికి ఇష్టం. ప్రతీ వాడికి దేహబుద్ది ఉంటంది, నామబుద్ది ఉంటుంది. లోపల ఉన్న సద్వస్తువు తెలియకుండా వాడి దేహబుద్ధి, నామబుద్ది ఆపుచేస్తుంది. పరమేశ్వరుని చింతించగా, చింతించగా మన దేహబుద్ధి నుండి, నామబుద్ది నుండి విడుదల పొందుతాము. ఎప్పుడైతే దేహబుద్దినుండి, నామబుద్ది నుండి విడుదల పొందామో నది వెళ్ళి సముద్రంలో కలిసినట్లు మనం పరబ్రహ్మంలో ఐక్యమవుతాము. అది పరమస్థితి. గాలి వీస్తూ ఉంటే చెట్లు ఆకులు ఎలా కదులుతాయో అలాగ పరిస్థితుల ప్రభావం వలన ప్రతీ సంఘటనకు నీ మనస్సు కదులుతూ ఉంటే నీకు భక్తి ఏమిటి? నీకు జ్ఞానం ఏమిటి? అంటే చాపల్యం ఉన్నప్పుడు నీవు ఈశ్వరానుగ్రహానికి అర్హుడవు కాదు అని చెప్పటం, చాపల్యబుద్ది తొలగించుకోవాలి. నీ తెలివితేటలవలన నీవు పవిత్రుడవు కాలేవు. కేవలం నీ తెలివివలన నీ జీవితంలో మార్పురాదు. గురువు యొక్క మౌనం నిన్ను పవిత్రుడిని చేస్తుంది, నీకు ఏకాగ్రత ప్రవీణత కలుగుతుంది.

ఏది నేర్పు? ఏది యోగం? వాడు బుద్ధిమంతుడు అని చెప్పటానికి ఏది ప్రమాణం? అని అంటే భగవంతుడు ఏమి చెప్పాడు అంటే నీవు ఏదైనా ఒక మాట మాట్లాడినా, ఏదైనా ఒక పని చేసినా నీ మాటవలన, నీ పనివలన నీ హృదయంలో అంతర్యామిగా ఉన్న భగవంతుడు తెలియబడాలి అదే నేర్పు. అదే యోగం. ఏదో పనిచేశాను అని అంటే కాదు నీవు చేసే పని నీ హృదయంలో అంతర్యామిగా ఉన్నా సర్వేశ్వరుని అందుకోవటానికి సహకరించాలి. అదే యోగం. అనే భగవాన్ ఏమి చెప్పారు అంటే కర్తలేని కర్మ చెయ్యి. నీ ప్రవర్తన వలన, నీవు చేసేపని వలన అంతర్యామిగా ఉన్న భగవంతుడు అనుభవైకవేద్యం కావాలి. అది నేర్పు, అది యుక్తి. నీకు చాపల్యబుద్ది లేదు అనుకో, నీ మనస్సు అణిగింది అనుకో, నీ బుద్ది హృదయాభిముఖంగా ప్రయాణం చేస్తోంది అనుకో పరిసరాలతో సన్నిహితసంబంధం ఏర్పడుతుంది., ఈ సృష్టిని అంతా కౌగిలించుకోవాలి అనిపిస్తుంది. నిప్పును ముట్టుకొంటే చేతులు కాలకుండా ఉండవు. అలాగే ఒక మహాపురుషునితో మానసిక అనుబంధం ఏర్పడితే నీ అజ్ఞానాన్ని ఆపుకుందామన్నా ఆపుకోలేవు, అది కాలిపోతుంది. నీకు నిజంగా సత్యం కావాలంటేనీవు లోపలకు వెళ్ళవలసిందే. అది పొందటం కోసం కొన్ని కష్టసుఖాలు అనుభవించాలి. ఆ లోతులలోనికి దిగటానికి అభ్యాసం, వైరాగ్యం, వివేకం అవసరం. నీకు సహనం ఉంటే నీ దుఃఖం అంతా శాంతిగా మారిపోతుంది. ఒకోసారి జీవితంలో కొన్ని

సంఘటనలు పరిస్థితులు వస్తూఉంటాయి. ఆ పరిస్థితులు బాగాలేదని మీ మనస్సుకు అనిపిస్తుంది. ఆ పరిస్థితులు మిమ్మల్ని ఎక్కడికి తీసుకొని వెళ్లటానికి, జీవితంలో ఏ మార్పు తీసుకొని రావటానికి భగవంతుడు ఉద్భవించాడో మీకు తెలియదు. మన గురించి మనకంటే బాగా దేవుడికి తెలుసు. అందుచేత మీకు వర్రీ వద్దు, హర్రీ వద్దు. మంచిపనులు చేస్తూ ఉండండి. ఏమీ టైర్ అవ్వకండి. మీ సాధనాబలం పెరుగుతూ ఉంటే మీకు పవిత్రభావాలు, పుణ్యభావాలు కలుగుతూ ఉంటే అవే హృదయం యొక్క లోతులలోనికి తీసుకొని పోతాయి.

గోపికలు అంటే మామూలు వారే అనుకొంటున్నారు, గోపికల ప్రేమ ఒకసారి లోకానికి చూపించాలి అని కృష్ణుడికి అనిపించింది. కృష్ణుడికి ఒకరోజు తలపోటు వచ్చింది. డాక్టర్లు వచ్చి మందులు ఇచ్చారు కాని తలపోటు తగ్గలేదు. కృష్ణుడికి తలపోటు వచ్చింది అని భక్తులు బాధపడుతున్నారు. అప్పుడు కృష్ణుడు చెప్పాడట భక్తుల పాదధూళి తీసి నా మొఖానికి రాస్తే ఈ తలపోటు పోతుంది అని చెప్పాడట. అప్పుడు భక్తులను పిలిచారట. మీరందరు భక్తులేకదా మీ పాదధూళి కృష్ణుడి మొఖానికి వ్రాయండి అని చెప్పారట. అప్పుడు భక్తులు అన్నారు మేము మటుకు వ్రాయము ఎందుచేతనంటే కృష్ణుడు దేవుడు మా పాదధూళి తీసి ఆయన మొఖానికి వ్రాస్తే మాకు నరకం వస్తుంది. ఆయన తలపోటు తగ్గితే తగ్గవచ్చును మేము నరకానికి వెళతాము. మేము చేతులారా నరకానికి వెళ్ళే పనులు చేసుకోము అని చెప్పారు. ఆ విషయం బృందావనం చేరింది. గోపికలు అందరూ కృష్ణుడిని చూడటానికి వచ్చారు. అప్పుడు గోపికలు అందరూ చెప్పారు కృష్ణుడి మొఖానికి మా పాదధూళి వ్రాస్తాము ఆయనకు తలపోటు తగ్గటం ముఖ్యం గాని దానివలన మేము నరకానికి వెళ్ళినా పరవాలేదు. నరకానికి వెళ్ళి యుగాల తరబడి ఉంటాము, మాకు ఏమి అభ్యంతరము లేదు అని చెప్పారట. అది ప్రేమ అంటే. గోపికల పాదధూళి వ్రాస్తే కృష్ణుడికి తలపోటు తగ్గిందట. ఇక్కడ మిగతా భక్తుల ప్రేమ, గోపికల ప్రేమ చూడండి. మిగతా భక్తుల ప్రేమ లెక్కలతో కూడినది. గోపికల దగ్గరకు వచ్చేటప్పటికి లెక్కలు ఏమీ లేవు. అది నిజమైన ప్రేమ. గోపికల ప్రేమను లోకానికి చూపించటానికి కృష్ణుడికి తలపోటు వచ్చింది. లేకపోతే భగవంతుడికి తలపోటు రావడమేమిటి.